

В. В. Шадюк
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»
Науковий керівник: д. ю. н., проф. О. А. Чуваков

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

Забезпечення безпеки людства – є одним з основних завдань світового співтовариства. Але важливо не забувати, що це завдання розповсюджується і на кожна державу окремо, покладаючи на неї певний обов'язок щодо формування належного правового

регулювання цього питання у внутрішньому законодавстві. Саме суспільна небезпека певної категорії міжнародних правопорушень та їх об'єкт дозволяє національному законодавцю чітко визначати місце таких злочинів у системі кримінального кодексу та встановлювати відповідальність за їх вчинення згідно з вимогами міжнародних договорів, які є частиною національного законодавства [1, с. 129]. Враховуючи неабияку важливість регулювання цього питання на сучасному етапі, вважаємо за необхідне проаналізувати належність та повноту регулювання системи злочинів проти безпеки людства в законодавстві України, яке має, на нашу думку, певні недоліки.

По-перше, хочемо розпочати з найбільш незрозумілого та нелогічного моменту, а саме щодо розміщення розділу «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» в Кримінальному Кодексі України. Цей розділ вказаний останнім у кодексі й це викликає певні сумніви, тому що загальновідомим є той факт, що розділи в Кримінальному Кодексі України розміщуються в порядку суспільної небезпечності та важливості їх об'єктів. Враховуючи цей факт, цілком не зрозумілим є розміщення цього розділу саме останнім. На нашу думку, його необхідно вказувати першим, тому що жоден інший вид злочинів не несе більшої суспільної небезпеки. Хоч ми й не погоджуємося з вказанням першим саме розділу «Злочини проти основ національної безпеки України», але це можна хоча б логічно пояснити, враховуючи що для України безпека самої держави може виступати пріоритетом у порівнянні з абстрактною безпекою людства. Але розміщення розділу про злочини проти безпеки людства після такого розділу як «Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку» – це не може бути виправдано жодним чином.

По-друге, варто відзначити недосконалість вищерозглянутого розділу загалом, тому що при його складанні законодавець знову порушує принципи формування Особливої частини Кримінального Кодексу України, об'єднуючи в один розділ злочини, які несуть величезну небезпеку для людства, з іншими, які такої небезпеки нести не можуть, навіть для інших об'єктів, які передбачені в цьому розділі (наприклад, мир). Зокрема, мова йде про «Піратство», яке

передбачене ст. 446 ККУ. З диспозиції цієї статті стає зрозуміло, що цей злочин не посягає на такі надважливі об'єкти, як, наприклад, безпека людства, він радше загрожує інтересам конкретної держави або правилам мореплавства, відповідно знаходження такого злочину в цьому розділі є недоцільним.

По-третє, регулювання системи злочинів проти безпеки людства в українському законодавстві складно назвати повноцінним. Нагадаємо, що систему цих злочинів у кодексі утворюють лише 4 склади: застосування зброї масового знищення (ст. 439), розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440), екоцид (ст. 441) та геноцид (ст. 442) [2]. Ми вважаємо, що цей перелік є недостатнім, і необхідно звертати додаткову увагу на міжнародні розробки.

Наприклад, у рамках ООН розробляється Кодекс злочинів проти миру та безпеки людства. У проєкті цього кодексу передбачено певний перелік злочинів проти безпеки людства, більшості з яких немає в українському законодавстві. Серед тих злочинів, що там передбачені, на нашу думку, у КК України необхідно додати «апартеїд» та «систематичне й масове порушення прав людини» [3, ст. 2].

Нагадаємо, що термін «апартеїд» включає в себе політику та практику расової сегрегації і дискримінації в тому вигляді, у якому вони практикувалися в південній частині Африки [4, с. 84], і цілком зрозуміло, що з приводу суспільної небезпечності цього злочину не може виникати жодних питань. Відповідно, передбачити відповідальність за цей злочин у кодексі було б ефективно з погляду самого регулювання злочинів проти безпеки людства, а також показало б позицію України щодо цього питання, яка безумовно була б оцінена з боку європейських держав.

Щодо другого складу злочину, то його формулювання ми вважаємо дуже вдалим. У кодексі не вистачає механізмів притягнення до відповідальності за ряд протиправних дій, як правило, кодекс вказує які саме діяння будуть покарані у випадку їх скоєння. А ось це формулювання є дуже зручним, і дає змогу притягнути до відповідальності за будь-які порушення прав людини, які мають систематичний та масовий характер.

Крім того, питання відповідальності за злочини проти миру та безпеки людства також не врегульовано ідеально. Необхідно

звернути увагу на два основні моменти: по-перше, відповідальність за екоцид необхідно порівняти до відповідальності за геноцид, а саме додати можливість застосування довічного позбавлення волі, тому що на нашу думку, безпека природи та екологічного світу не є менш важливою ніж безпека людини. По-друге, максимальна відповідальність за розроблення зброї масового знищення передбачена 10 років, коли на нашу думку, необхідно передбачити саме 15 років, тому що особа, розробляючи таку зброю, цілком розуміє з якою метою вона буде використана, тому суспільна небезпечність її діяння також величезна.

З огляду на все вищесказане, можна дійти до висновку, що регулювання системи злочинів проти безпеки людства в Кримінальному Кодексі України хоч й є прогресом та великим кроком на шляху нашої країни до вагової одиниці міжнародного співтовариства, але це регулювання має певні недоліки, на виправлення яких потрібно звернути увагу законодавцю.

Список використаної літератури

1. Мохончук С. М. Місце злочинів проти миру та безпеки людства в системі міжнародних правопорушень. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Т. 1, № 4 (29). С. 129–134.
2. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 01.09.2001 р. № 4651-VI зі зм. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 13.04.2023).
3. Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind. *United Nations*. 1996. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/7_4_1996 (дата звернення: 13.04.2023).
4. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / Ред. кол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ : Знання України, 2004. Т. 2. 812 с.